

Fjellreven - sjarmør i pels

- på rødlista over truede arter

Fjellreven i Norge er direkte truet og står på randen av total utryddelse i Skandinavia. Det er trolig mindre enn 50 ynglende voksne individer igjen fordelt på små isolerte restbestander i Norge. I Sverige er tilstanden nesten like dramatisk, og i Finland er det sannsynligvis færre enn 10 fjellrever tilbake.

Status

Den norske fjellrevbestanden er i dag oppsplittet og isolert i små restbestander. Mange restbestander av fjellrev har forsvunnet helt eller delvis bare i løpet av de senere åra. Sentral-Hardangervidda, Snøhetta/Rondane/Dovre og i Dividalen i Indre Troms er alle eksempler på steder hvor det inntil nylig var regelmessige ynglinger, men hvor disse nå har uteblitt. Det er bare i grenseområdene rundt Borgefjell i Nordland og muligens også Finnmark som kan sies å ennå huse en bestand av fjellrev, mens det kun er små restbestander i øvrige fjellområder i Norge.

Fra store bestander til små isolerte restbestander

Overbeskatning er trolig den opprinnelige årsaken til at fjellrevbestanden gikk tilbake på begynnelsen av 1900-tallet. Dette førte til at fjellreven ble fredet i 1930. Fredningen til tross, så har tilbakegangen i bestanden fortsatt. Sammenfallende endringer i høyfjellsokosystemet i perioden fram til nå (økt konkurranse med rødreven, endringer i mattilgang, innavl) kan ha presset lokale fjellrevbestander ytterligere ned, og under den kritiske bestandstørrelsen som er nødvendig for å opprettholde bestandens naturlige dynamikk. Dette har lokalt ført til at flere små og isolerte fjellrevbestander har dødd ut.

Hvilke tiltak er aktuelle for å redde fjellreven fra total utryddelse i Norge?

Dersom isolerte fjellrevbestander i dag er for små til å overleve i høyfjellet så trenger disse bestandene aktiv hjelp for å komme opp på en størrelse der den normale dynamikken kan fungere igjen. Et aktuelt tiltak er å avle opp fjellrev i fangenskap for å sette dem ut i fjellet. Andre tiltak som er under utprøving i Norge, Sverige og Finland er bekjempelse av rødrev. Samtidig med bekjempelse av rødreven blir det forsøkt med utlegging av ekstra for til fjellreven.

Fakta om fjellreven,

Latinsk navn: *Alopex lagopus*

- Fjellreven blir kjønnsmoden som 1-åring, men får vanligvis ikke valper før de er 2-3 år gamle. Gjennomsnittlig levealder i naturen er 4-5 år, mens rekorden er 15 år.
- Fjellreven i høyfjellet i Fennoskandia er tilpasset å få fram store valpekull i å med mye smånagere, som vanligvis opptrer hvert 4-5 år.
- Rekorden er 16 valper i ett kull, men gjennomsnittet er 6,3.
- Dødeligheten til valpene er ekstremt høy og så mange som 80% kan dø i løpet av det første leveåret.
- Fjellrev som lever i områder med mer stabil tilgang på føde som i kystområder på Svalbard føder færre valper pr kull, men de får til gjengjeld fram valper hvert år.
- Parringen skjer i april og tispa går drektig i 50 dager. Ungene blir født blinde og veier 40-50 gram. Først når de er noen uker gamle begynner de å oppdage verden utenfor hiet.
- Størrelse: 3-6 kg.
- Fjellreven finnes i to fargevarianter, hvit og blå og begge skifter pels to ganger i året. Om sommeren er den hvite varianten brun på oversiden og gulhvitt under. Den blå fargevarianten er sjokoladebrun om sommeren.
- Vinterpelsen til fjellreven er hele 200% tykkere enn sommerpelsen og har en ekstremt god isolasjonsevne som er den høyeste som er målt hos noe pattedyr.

Oppdrett av fjellrev i fangenskap

Avlsprosjektet er et prosjekt som skal utvikle metoder for avl av fjellrev i fangenskap. Prosjektet skal også finne fram til metoder for utsetting av valper i naturen på steder hvor fjellreven har forsvunnet eller er fåtallig. Avlstdyrene er innfanget forskjellige steder i Norge og representerer også en buffer mot tap av genetisk variasjon dersom flere lokale bestander skulle dø ut.

Avlsprosjektet består av flere komponenter:

I) Innfangning av vill fjellrev

Ettersom det ikke fantes opprinnelig vill fjellrev i fangenskap måtte vi starte med å fange inn ville fjellrever. Det har vært viktig å fange inn rever med ulik genetisk arvemateriale. Derfor har det blitt fanget inn fjellrev fra Hardangervidda, Lierne, Borgefjell, Saltfjellet, Dividalen og Finnmark. Å avle på dyr fra samme geografiske område kunne medføre en forsterkning av negative innavls effekter.

II) Reproduksjon i fangenskap - store innhegninger i et naturlig miljø

Fjellrevene som er fanget vil utgjøre grunnstammen for framtidig avl av vill fjellrev. Dette er individer som er fanget inn med tanke på at de skal forbli i fangenskap og man har lagt vekt på at de skal ha et best mulig liv gjennom at hvert avlspar får en 2-3 da store innhegning i sitt naturlige fjellmiljø. Det er først valpene fra disse som vil bli forsøkt satt ut i naturen igjen. Disse valpene vil ikke få samme tilknytning til mennesker som avlstdyrene. Den langsiktige målsettingen er å ha 15 - 20 avlspar med en produksjon på 50 - 100 valper for utsetting årlig.

III) Forsøk på utsetting

Så snart et tilstrekkelig antall avlstdyr er sikret og disse får frem et overskudd av valper vil vi gjøre forsøk på å sette valper ut i fjellet. Dette vil vi gjøre ved en såkalt "myk utsetting" der valpene blir satt ut i egnede lokaliteter for fjellrev. Fjellrevvalpenes atferd, overlevelse og overgang til det naturlige livet vil bli kartlagt grundig. I denne tiden vil valpene bli foret og det vil bli satt ut et bur/skjul av samme type som de er vant med i fra innhegningen der de er vokst opp. Det vil være aktuelt å fortsette foringen noen måneder framover. Utplasseringssted og evt. ekstra tiltak som lokal "kontroll" av rødrev vil baseres på tilgjengelig kunnskap innhentet gjennom aktiv forskning på disse fagområdene både i Norge, Sverige og Finland. Målsettingen er at minst 25% av de utsatte valpene skal overleve og etablere seg.

